

MASARYKOVA UNIVERZITA

STŘEDISKO PRO POMOC STUDENTŮM SE SPECIFICKÝMI NÁROKY

Úvod do studia znakových jazyků

Podzimní semestr 2013

Brno, 5. prosince 2013

MASARYKOVA UNIVERZITA

STŘEDISKO PRO POMOC STUDENTŮM SE SPECIFICKÝMI NÁROKY

Úvod do lexikologie znakových jazyků

Mgr. Jana Wagnerová

PaedDr. Bc. Roman Vojtechovský

OBOHACOVÁNÍ ZNAKOVÉ ZÁSOPY

- slovní zásoba se proměňuje s časem tak, aby co nejlépe naplňovala komunikační potřeby uživatelů jazyka
- nové lexémy se tvoří:
 - * vytvořením slova nového
 - * přejímáním z jiného jazyka
 - * přenesením významu již existujícího slova

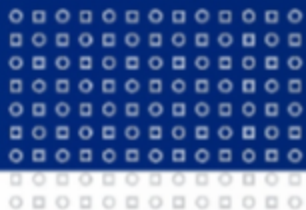

TVOŘENÍ NOVÝCH SLOV

- v češtině se nová slova tvoří dvěma základními způsoby:
 - odvozováním
 - skládáním
- Odvozování: vytváření nového slova ze slovotvorného základu a formantu, a to prefixu (*pra-les*) nebo sufixu, event. s koncovkou (*les-ík, les-nat-ý*).
- Skládání: spojování dvou i více slovních základů, např. *velk-o-město, kolem-jdoucí*.
- Kombinace obou předchozích způsobů: *země-děl-ec*

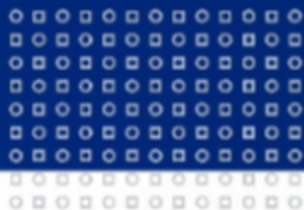

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ

- v českém znakovém jazyce nacházíme čtyři základní způsoby tvoření nových znaků:
 - * napodobováním
 - * symbolizováním
 - * skládáním
 - * tvorbou produktivních forem

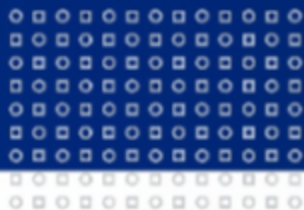

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - NAPODOBOVÁNÍM

- **NAPODOBOVÁNÍM** (ikonograficky)
- tímto způsobem vznikly znaky jako např. PÍT, PSÁT, ROHLÍK, DŮM, MOBIL
- výsledná podoba znaku **vychází z vizuální podoby daného objektu nebo děje**
- tyto znaky označujeme jako **vizuálně motivované**, existuje pro ně také dřívější termín – *ikonické*

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SYMBOLIZOVÁNÍM

- **SYMBOLIZOVÁNÍM** (naznačováním)
- nové znaky vznikají tak, že se z vizuální podoby daného objektu nebo děje **vybírá jeden charakteristický rys**
- jedná se o znaky např. STROM, KOČKA, PAPOUŠEK, POSTEL, I-PAD

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

- nové znaky vznikají ve ZJ **skládáním** nejčastěji
- kompozita (skládání) - znaky, které zahrnují kombinaci dvou (nebo více) znaků do jednoho znaku s novým významem
 - dva (nebo více) znaků jsou samy schopné se vyskytovat jako nezávislé samostatné znaky (volné morfémy)
 - ty mohou být produkovány sekvenčně, ale i simultánně

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

- **charakteristický rys** - při artikulaci znaků dochází ke specifickým fonologickým změnám:
 1. změna v parametru pohybu prvního znaku - pohyb prvního znaku kompozita se zkracuje, případný opakovaný pohyb se redukuje
 - např. ČERVEN: ČERVENÝ^JAHODA - u znaku ČERVENÝ se pohyb opakuje 3x - v kompozitu redukce pohybu na jeden kontakt
 2. druhý znak může ztratit opakování pohybu
 - např. ÚNOR: MASKA^TANEC - u znaku TANEC se pohyb opakuje 2-3x - v kompozitu se pohyb artikuluje jednou

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

3. v případě, že druhý znak využívá jako místo artikulace pasivní ruku, bývá již tato ruka připravena na začátku artikulace celého kompozita ve správném umístění a ve správném tvaru
 - např. KVĚTEN: KVĚTINA^JARO - pasivní ruka se během artikulace prvního znaku dostává ve tvaru ruky P do správné pozice

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

4. regresivní asimilace ve tvaru ruky - tvar ruky prvního znaku je ovlivněn tvarem ruky druhého znaku kompozita
 - např. ÚNOR: MASKA[^]TANEC - u druhého znaku se mění parametr tvaru ruky (D nebo _τO → B[^]), tvarem ruky B[^] se přizpůsobuje artikulace kompozita prvnímu znaku (MASKA) s původním parametrem tvaru ruky 5
5. progresivní asimilace - počáteční znak se přibližuje pozici artikulace následujícího znaku
 - např. ÚNOR: MASKA[^]TANEC - umístění prvního znaku (MASKA) se posouvá níže (obličej → nos)
 - přechod mezi jednotlivými znaky - plynulejší i rychlejší

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

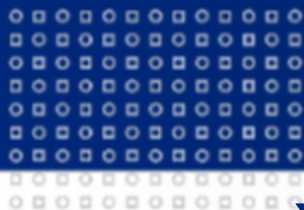
- **sekvenční kompozita** - např:
 - ČERVENEC: ČERVENÝ[^]TŘEŠEŇ
 - DOZVĚDĚT SE: SLYŠET[^]NOVÝ/DOSTAT
 - PRŮHLEDNÝ: VIDĚT[^]SKRZ
- **simultánní kompozita** - v ČZJ častěji simultánní kompozita se dvěma klasifikátory:
 - METRO: ZAHNUTÁ PLOCHA_{KLF}[^]ÚZKÝ DLOUHÝ PŘEDMĚT_{KLF}
 - RADOST: ROVNÁ PLOCHA_{KLF}[^]OSOBA_{KLF}
 - PŘEVALOVAT SE: ROVNÁ PLOCHA_{KLF}[^]OSOBA_{KLF}

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - SKLÁDÁNÍM

- **hybridní kompozita** - jeden z komponentů písmeno prstové abecedy a druhý plnovýznamový znak
 - např. lexémy SPJ: BIOPALIVO: B-I-O-PALIVO, BIOPOTRAVINY: B-I-O-POTRAVINY

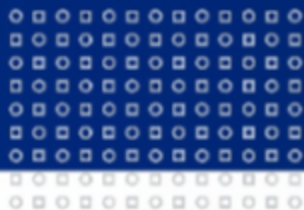

TVOŘENÍ NOVÝCH ZNAKŮ - TVORBOU PRODUKTIVNÍCH FOREM

- nové znaky tvořeny pomocí **produktivních prostředků** se vytvářejí podle potřeby a požadavků uživatelů ZJ a obměňují se podle aktuální situace - tzv. *“do-it-yourself”* (vytvoř si sám)
- typickými prostředky využívanými při vytváření produktivních forem:
 - klasifikátorové morfémy
 - specifikátory tvaru a velikosti
 - metaforické morfémy
 - nemanuální morfémy
 - morfémy pohybu a umístění

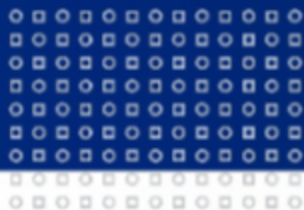

PŘEJÍMÁNÍ SLOV Z CIZÍCH JAZYKŮ

- poměrná velká část lexémů české slovní zásoby byla přejata z cizích jazyků
- příklady přejatých slov, která již zdomácněla:
 - z latiny a řečtiny: biologie, televizor
 - z němčiny: šunka, knedlík
 - z francouzštiny: parfém, bonbón
 - z polštiny: půvab, věda
 - z ruštiny: lyže, vzduch
 - z arabštiny: alkohol, káva

PŘEJÍMÁNÍ SLOV Z CIZÍCH JAZYKŮ

- přejatá slova do češtiny obvykle časem zdomácní a přestane se na ně pohlížet jako na slova cizího původu
- přejatá slova mohou mít svůj ekvivalent domácího původu, např. fotbal – kopaná
- v současné době se rozmáhá přejímání slov do češtiny zejména z angličtiny (volejbal, snowboard, computer...)

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- dochází k přejímání i do českého znakového jazyka
- zajímavý je výskyt stejných forem znaku pro tentýž výraz na dvou a více územích bývalého Rakousko-Uherska. Stejná forma znaku existuje např. pro výraz ZAJÍMAVÝ (dnešní Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Rakousko); pro výraz RÁNO (oblast Moravy, Slovenska a Maďarska), pro výraz SOBOTA (Morava a Rakousko). Mluvní komponenty (pokud jsou součástí daných znaků) se v rámci jednotlivých oblastí liší.

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- na východní Moravě (zejména oblast Valašského Meziříčí a Zlína), případně na celé Moravě a na Slovensku se též znakují některé výrazy shodně. Zajímavý by byl výzkum, který by dokázal původ daných znaků (moravský x slovenský).
- vysvětlení výše popsaných situací lze pravděpodobně hledat v souvislosti se školstvím (historická souvislost), nebo s návštěvami klubů neslyšících v městech blízko hranic neslyšícími z okolních zemí.

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- Do roku 1991 existovaly na území bývalého Československa pouze dvě střední školy s maturitou pro sluchově postižené: Gymnázium pro mládež s vadami sluchu v Praze (zal. 1954) a Střední průmyslová škola oděvní v Kremnici (zal. 1974).
- Ve Valašském Meziříčí měli neslyšící možnost studovat učební obor elektrovýroba (od roku 1987) a v roce 1991/2 zde vznikla také Střední škola elektrotechnická se zaměřením na výpočetní techniku. Někteří neslyšící Slováci začali dojíždět do Valašského Meziříčí.
- Docházelo tak ke kontaktu českého znakového jazyka se slovenským znakovým jazykem.

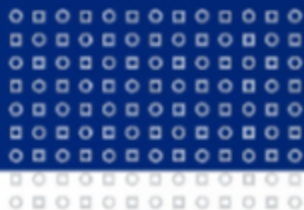

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

Současný stav:

- Neslyšící cestují do celého světa, studují či pracují v různých částech světa,
- kde se setkávají s tamními neslyšícími, od nich přejímají jejich znaky, například ty, které se týkají zeměpisných názvů (města, státy), např. NĚMECKO (tamní znak) x NĚMECKO (český znak), WASHINGTON, NEW YORK, MOSKVA, MADRID, ALŽÍR atd., či názvů pro známé osobnosti, např. GALLAUDET (Gallaudetova univerzita ve Washingtonu).

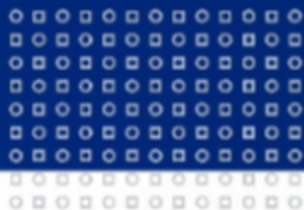

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- Neslyšící z různých států navštěvují mezinárodní akce neslyšících (např. jazykové konference, kulturní a sportovní akce), kde se lze setkat s národními znakovými jazyky i mezinárodním znakovým systémem,
- Díky komunikačním kanálům na internetu je možné nahrávat různé vzkazy/zprávy ve znakových jazycích/v mezinárodním znakovém systému v kterékoli části světa a sdílet je s mnoha dalšími neslyšícími z různých zemí.

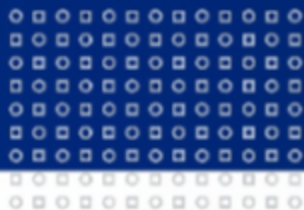

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

Současný stav:

- Rozmáhá se misijní činnost pro neslyšící, např. v afrických státech, kde dochází pod vlivem amerických misionářů k narůstajícímu vlivu amerického znakového jazyka a útlumu přirozeného znakového jazyka tamních neslyšících domorodců.
- Ve všech případech může docházet k přejímání znaků z národních znakových jazyků, či z mezinárodního znakového systému.

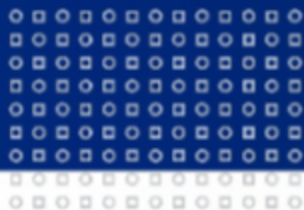

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

MEZINÁRODNÍ ZNAKOVÝ SYSTÉM

- uměle vytvořený, vizuálně-motorický komunikační systém, který je užíván mezi neslyšícími uživateli různých znakových jazyků
- je to zjednodušená forma komunikace

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

MEZINÁRODNÍ ZNAKOVÝ SYSTÉM - využívá:

1. prostředky, které jsou společné všem znakovým jazykům (např. využití trojrozměrného prostoru, simultánnosti, klasifikátorů, nemanuálních složek)
2. výpůjčky znaků z národních znakových jazyků účastníků
3. mezinárodní znakovou zásobu, která je všem srozumitelná
4. gesta, pantomimu (např. vztyčený palec – pozitivní postoj)

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- příklady znaků z mezinárodního znakového systému, které jsou všem neslyšícím srozumitelné a které se používají i v českém znakovém jazyce:

PRACOVAT, DĚKOVAT, JÍST, KOMUNIKOVAT

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

VLIV AMERICKÉHO ZNAKOVÉHO JAZYKA

- mezinárodní znakový systém si vypůjčuje znaky zejména z amerického znakového jazyka, vzrůstá tak jeho vliv, např. znaky CAN, IMPORTANT, UNDERSTAND, v současné době je mezinárodní znakový systém ovlivňován také finským znakovým jazykem

PŘEJÍMÁNÍ ZNAKŮ Z CIZÍCH ZNAKOVÝCH JAZYKŮ

- do českého znakového jazyka z ASL přejet např. znak pro OK, DOUFAT
- z britského znakového jazyka: METAFORA, NENÍ-MOŽNÉ/NEMOCI
- z mezinárodního znakového systému byl do ČZJ nově přejet např. znak VEDOUCÍ, výraz pro vyjádření obdivu k někomu/něčemu, DÁT-NĚKOMU-ČÁSTKU-PENĚZ. (původní ekvivalenty v českém znakovém jazyce nadále zůstávají)

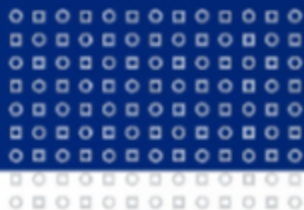

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

- kromě výpůjček z jiných národních znakových jazyků se projevuje především kontakt ČZJ s mluvenou a psanou češtinou, a to v těchto jevech:

- 1. DOSLOVNÉ VÝPŮJČKY (kalky)**
- 2. MLUVNÍ KOMPONENTY**
- 3. PRSTOVÁ ABECEDA**
- 4. INICIALIZACE**
- 5. MODIFIKOVANÁ PROMĚNA VYHLÁSKOVANÍM
VÝRAZŮ V ZNAKY**

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

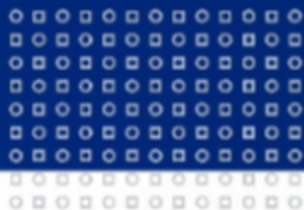
1. DOSLOVNÉ VÝPŮJČKY (kalky)

- české slovo se přeloží znakem (nebo více znaky) se zdánlivě stejným významem.
- v českém znakovém jazyce lze rozdělit kalky na dva základní typy:

1. smysluplný kalk

2. nesmyslný kalk

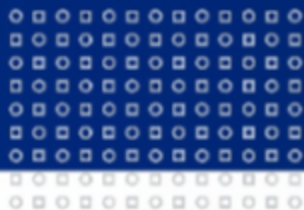
KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

1. Smysluplný kalk

- Lexém z českého jazyka je do českého znakového jazyka přeložen tak, aby zůstal zachován jeho původní význam.
- Většinou se jedná o překlad složenin z českého jazyka
Příklady: ZEMĚ[^]KOULE, SOCIO[^]LINGVISTIKA

2. Nesmyslný kalk

- Nesmyslný kalk překládá slovo z českého jazyka do českého znakového jazyka pomocí dvou morfémů, které samy o sobě mají význam, ale touto transformací vzniká jiná souvislost, která s významem původního slova

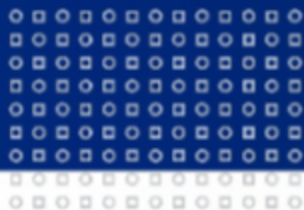
KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

- **nesmyslné kalky** vznikají tehdy, nezná-li znakoví tlumočník, učitel atd. adekvátní prostředek pro vyjádření nějakého slova mluveného jazyka v jazyce znakovém (aniž by tušili, že ekvivalent ve znakovém jazyce může být)
- takové kalky jsou neslyšícími uživateli českého znakového jazyka hodnoceny negativně

Příklady nesmyslného kalku:

aerobic (LETADLO[^]BIČ) neboť (NEBO[^]TY)

přezdívka (PŘES[^]DÍVKA) Napoleon (NA[^]POLE[^]ON)

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

Kalky v českém znakovém jazyce je možné rozdělit na:

1. Doslovný překlad
2. Motivované kalky (založené na vizuální podobě znaku s mluveným slovem)
3. Humorné kalky
4. Polokalky

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

1. Doslovný překlad

- doslovným překladem vznikají nejčastěji nesmyslné kalky

Příklady: bohužel (BŮH[^]ŽEL), Napoleon (NA[^]POLE[^]ON),
pravděpodobný (PRAVDA[^]PODOBNÝ), podzim
(POD[^]ZIMA)

2. Motivované kalky

- založené na vizuální podobě znaku s mluveným slovem
- většinou se jedná opět o nesmyslné kalky

Příklady: Blansko (BLÁTO), Cheb (CHLÉB), neboť
(NEBO[^]TY)

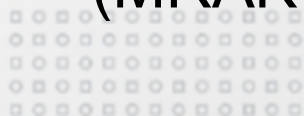

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

3. Humorné kalky

- znaky používané neslyšícími v rámci navození příjemné, vtipné atmosféry
- používají se málo, jen ve skupinách známých neslyšících
- humorné kalky mají vždy svůj vhodný, “nekalkový” ekvivalent

Příklady: Potměšil (PO[^]TMA[^]ŠÍT), mrakodrap (MRAKY[^]ŠKRABAT), sedmikráska (SEDM[^]KRÁST)

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - kalky

4. Polokalky

- polokalky najdeme u některých složenin: jedna část složeniny v překladu odpovídá významu původní složeniny, druhá část je přeložena způsobem, který neodpovídá významu původní složeniny

Příklady: Babylon (BÁBA^AB-plocha), pampeliška (KVĚTINA^ALIŠKA)

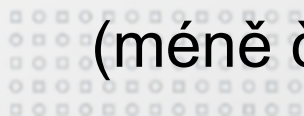

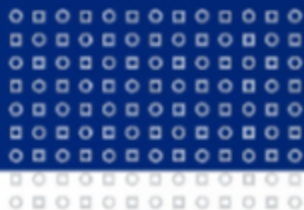
KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

- mluvní komponenty

2. (NESLYŠNÁ) ARTIKULACE MLUVENÉHO SLOVA ÚSTY

- Jedná se o mluvní komponenty, které mohou rozlišit význam jinak homonymních znaků, např. OŘÍŠEK (česká varianta) x BONBÓN (moravská varianta), EVA x KNEDLÍK x STŘEDA.
- Forma mluvního komponentu bývá volitelná: buď se neslyšně artikuluje první písmeno, např. u znaku ČERVENÝ [Č], nebo jeho první část [ČE/ČERV] či (méně časté) jeho celá podoba [ČERVENÝ].

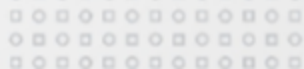

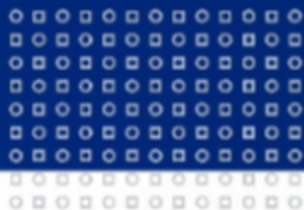
KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - prstová abeceda

3. HLÁSKOVÁNÍ PRSTOVOU ABECEDOU

- Prstová abeceda slouží k zobrazení písmen, která se používají v psaném projevu mluveného jazyka.
- V zákoně je prstová abeceda definována takto:

"Prstová abeceda využívá formalizovaných a ustálených postavení prstů a dlaně jedné ruky nebo prstů a dlaní obou rukou k zobrazování jednotlivých písmen české abecedy.

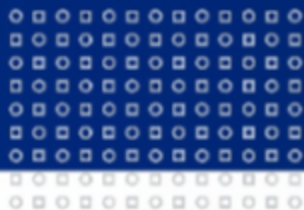

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - prstová abeceda

Prstová abeceda je využívána zejména k odhláskování cizích slov, odborných termínů, případně dalších pojmů." (Zákon 384/2008 Sb., O komunikačních systémech neslyšících osob a hluchoslepých osob)

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - prstová abeceda

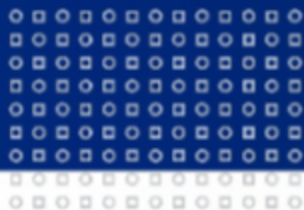
JEDNORUČNÍ PRSTOVÁ ABECEDA

- vzdáleně se podobá malým tiskacím písmenům

OBOURUČNÍ PRSTOVÁ ABECEDA

- její zobrazení je velmi podobné velkým tiskacím písmenům

Oba typy by se v rámci jedné promluvy neměly mísit dohromady, i když k tomu ve skutečnosti dochází (vzhledem k nejednotné metodice na školách pro sluchově postižené a nedůsledném rozlišování různých typů prstové

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY - prstová abeceda

Příklady:

Jednoruční prstová abeceda: d-e-m-o-k-r-a-c-i-e

Obouruční prstová abeceda: D-E-M-O-K-R-A-C-I-E

Mísení obou kódů: D-E-M-O-k-r-A-C-I-E

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

4. INICIALIZACE

- jde o proces, kdy se v lexému ZJ vyskytuje tvar ruky písmene jednoruční nebo dvouruční prstové abecedy nebo tvar ruky pro hlásku znázorněnou pomocným artikulačním znakem, kterým začíná, případně končí příslušné slovo mluveného jazyka
- pohyb ruky/rukou a místo artikulace takových lexémů jsou ve shodě s repertoárem pohybů ruky/rukou a míst artikulace v daném ZJ

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

4. INICIALIZACE

- inicializovány na základě:
- **počátečního písmene jednoruční prstové abecedy:**
KILOGRAM, ABSENCE, REKORD
- **počátečního písmene dvouruční prstové abecedy:**
DZUS, KVASNICE, OCTAVIE
- **koncového písmene dvouruční prstové abecedy:**
SEX (SPJ), PRAXE (PRAX - SPJ)

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

4. INICIALIZACE

- **prostředního písmene dvouruční prstové abecedy:**
KIWI (SPJ), VOLKSWAGEN (SPJ), FIXKA (SPJ)
- **počátečního písmene pomocných artikulačních znaků:** IVETA, ZUZANA, ZDENĚK, ALENA, MAPA
- **prostředního písmene pomocných artikulačních znaků:** BRAZÍLIE (SPJ i ČZJ), PEZINOK (SPJ), BREZNO (SPJ)
- **posledního písmene pomocných artikulačních znaků:** STÍN, ČERVEN

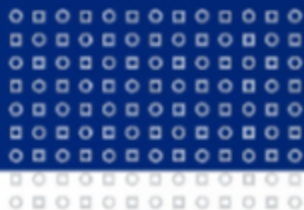

KONTAKT S MLUVENÝMI JAZYKY

5. MODIFIKOVANÁ PROMĚNA VYHLÁSKOVÁNÍM VÝRAZŮ V ZNAKY PROSTŘEDNICTVÍM POMOCNÝCH ARTIKULAČNÍCH ZNAKŮ

- jde o proces, kdy při artikulaci jednotlivých hlásek daného slova mluveného jazyka dochází k modifikaci, a to vynecháváním samohlásek
- např. lexémy SPJ: KAKAO (K-K), JÚN (J-N), JÚL (J-L), UJO (J-O), TETA (T-T), ZAĚ (Z-T)

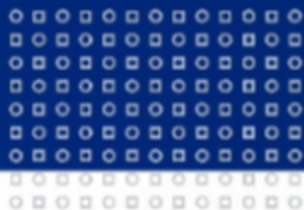

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

Nepřímá pojmenování

- vznikají tzv. sémantickým tvořením, tedy užitím již existujícího pojmenování pro novou skutečnost v nové situaci, která s původně pojmenovanou skutečností souvisí
- dochází ke změně, resp. posunu slovního významu
- u nepřímého pojmenování dochází k přenesení významu na základě vnitřní nebo vnější podobnosti
- mezi nejčastější způsoby nepřímého pojmenování patří např. **metafory, metonymie**

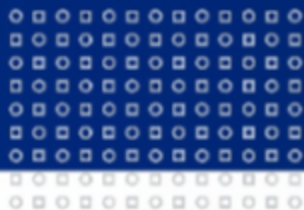

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

Nepřímá pojmenování

- **metafora**: nový význam vzniká na základě vnější podobnosti, př. Na punčoše se mi udělala oka. (= díry)
- **metonymie**: vznik nového významu je motivován na základě vnitřní souvislosti, př. *Hlavou rodiny je otec.* (= Otec hraje v rodině vedoucí roli.)

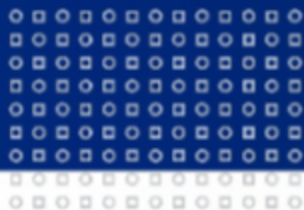

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

Nepřímá pojmenování v českém znakovém jazyce

- jsou nedílnou součástí slovní zásoby českého znakového jazyka
- překlad nepřímých pojmenování do českého jazyka je specifický a je vázaný na konkrétní komunikační situaci
- jsou spjata s kulturou Neslyšících

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

Klasifikace nepřímých pojmenování v českém znakovém jazyce na základě formy znaku:

1. Žádná změna formy znaku

Příklady: BOMBA, VENKOV (nemít valné chování, nevalný vzhled - v negativním smyslu), ZDRAVÝ (být stále v dobrém stavu, být střízlivý)

BOMBA: motivováno objektem, který má schopnost v jednom okamžiku zasáhnout obrovský počet lidí, obrovskou plochu, mít obrovský dopad

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

BOMBA:

přenesený význam znaku: výrazná a velmi rychlá změna stavu, věci, situace

PRÁCE NEZAMĚSTNANÝ DLOUHO AKORÁT ČAS:
NEDÁVNO MĚSÍC NP: BOMBA PRÁCE NABÍZET
DÁVAToni-mi

Překlad: *Byl jsem dlouho nezaměstnaný, ale před měsícem se mi najednou začaly hrnout nabídky práce.*

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

BOMBA:

Srovnání s použitím výrazu BOMBA v přeneseném významu v češtině:

V češtině se výraz BOMBA vyskytuje např. ve frazeologickém spojení působit jako bomba (překvapivý, senzační). V tomto významu však v českém znakovém jazyce žádné nepřímé pojmenování BOMBA nenajdeme.

PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

2. Částečná změna formy znaku

Příklady:

BLESK: forma: (z jednoručního znaku je dvouruční znak
přenesený význam: velmi rychle

BŘICHO forma: původní kruhový pohyb na bříše se změnil
v opakovaném doteku na břicho

přenesený význam: vydělat si slušné peníze
nezaslouženě

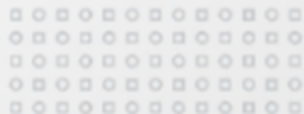

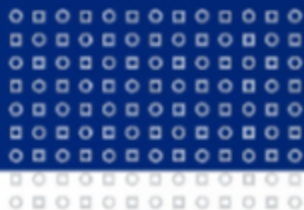
PŘENESENÍM VÝZNAMU JIŽ EXISTUJÍCÍHO SLOVA

3. Úplná změna formy znaku

Příklad:

SPÁT forma: jiná, zůstává mluvní komponent
 přenesený význam: nemít zájem; nebýt
zajímavý, poutavý, nudit se; vyvyšování se nad ostatní

Seznam čerpaných zdrojů

1. HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 1. díl. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1997.
2. HUDÁKOVÁ, A. *Prstová abeceda pro tlumočníky*. Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.
3. MATUŠKOVÁ, S. *Kalk v českém znakovém jazyce*. [Bakalářská práce.] Praha: Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2008.
4. MLADOVÁ, P. *Kompozita v českém znakovém jazyce*. [Bakalářská práce.] Praha: Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2009.
5. NOVÁKOVÁ, R. *Nepřímá pojmenování*. [Diplomová práce.] Praha: Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2009.
6. SERVUSOVÁ, J. *Kontrastivní lingvistika – český jazyk x český znakový jazyk*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.
7. TETAUEROVÁ, I. *Mezinárodní znakový systém*. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008.
8. VOJTECHOVSKÝ, R. *Porovnanie podoby znakové zásoby českého znakového jazyka a slovenského znakového jazyka pre oblasť: rodina*. [Bakalářská práce.] Praha: Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2012.

Děkuji za pozornost.

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky Masarykovy univerzity

Šumavská 15, 602 00 Brno

Tel.: 549491105

Fax: 549491120

E-mail: teiresias@muni.cz

www.teiresias.muni.cz